

Staten-Generaal Lokaal sociaal beleid

5 krachtlijnen voor een sterk lokaal sociaal beleid

Universiteit
Antwerpen

Antwerps Platform Sociale
MiddenveldOrganisaties

Inleiding.....	2
Krachtlijnen voor een sterk lokaal sociaal beleid uit de Staten-Generaal.....	3
Krachtlijn 1: Een rechtengeoriënteerde stad, voor een menswaardig bestaan	4
Krachtlijn 2: Een inclusieve stad, waar iedereen (zichzelf) kan/mag zijn	4
Krachtlijn 3: Een lerende stad, samen naar antwoorden voor complexe thema's.....	5
Krachtlijn 4: Een participatieve stad, samen opgebouwd.....	5
Krachtlijn 5: Een wendbare stad, die de vinger aan de pols houdt	6
5 krachtlijnen en acties binnen het perspectief van het bestuursakkoord en sociaal relanceplan van de stad Antwerpen.....	7
1. Een rechtengeoriënteerde stad, voor een menswaardig bestaan.....	7
1.1 Rechten realiseren gebeurt proactief en/of automatisch waar mogelijk.....	7
1.2 Elke inwoner heeft een menswaardig inkomen ter hoogte van EU –armoedegrens	8
1.3 Hulp- en dienstverlening is kwalitatief, toegankelijk, integraal en op maat van de cliënt	9
1.4 Rechten van mensen zonder wettig verblijf zijn gegarandeerd	10
1.5 Er wordt in vertrouwen gewerkt aan grondrechten	10
2. Een inclusieve stad, waar iedereen (zichzelf) kan/mag zijn.....	11
2.1 De stad zet in op positieve beeldvorming en sensibilisering voor een solidaire en superdiverse stad	11
2.2 Er wordt actief opgetreden tegen racisme en discriminatie	12
2.3 Ontmoeting en verbinding worden gestimuleerd	12
2.4 Vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd, want zij zijn het gezicht van de stad	13
3. Een lerende stad, samen naar antwoorden voor complexe thema's	14
3.1 Er is een duurzame en langetermijnvisie op sociaalwerkpraktijken	14
3.2 Evaluatie en verantwoording gebeuren op maat van organisaties en zijn gericht op het leerproces van de organisatie.....	14
3.3 Evaluatie is gericht op het bestendigen en creëren van een kwaliteitsvol aanbod in de stad.....	15
3.4 Bestaande en innovatieve mechanismen of praktijken die werken, worden overgedragen en/of opgeschaald	15
4. Een participatieve stad, samen opgebouwd	16
4.1 Alle inwoners van de stad worden gehoord, rechtstreeks en/of via middenveldorganisaties	16
4.2 Middenveldorganisaties worden betrokken als volwaardige partner. Signalen krijgen vertaling in beleidskeuzes en -beslissingen.....	17
4.3 Er is een sterkere koppeling tussen sociaal en ruimtelijk beleid.....	18
5. Een wendbare stad, die de vinger aan de pols houdt.....	19
5.1 Kennis over de realiteit van de stad wordt opgebouwd en gedeeld.....	19
5.2 Veranderingen in de stad worden snel opgevangen en vertaald in beleidskeuzes	19
5.3 De stad toont zijn veerkracht bij complexe en acute situaties, zoals in coronatijd.....	20
Wat na de Staten-Generaal? Werven voor de toekomst.....	21
Slot.....	23

Inleiding

Op 6 februari 2020 organiseerde de stad in samenwerking met APSMO en de Universiteit Antwerpen de **Staten-Generaal lokaal sociaal beleid**. Meer dan 500 mensen in armoede, vrijwilligers, eerste- en tweedelijns werkers, onderzoekers en medewerkers van de stad Antwerpen namen hieraan deel.

Dit leverde heel wat input op. De vele getuigenissen, input van experts en veldwerkers alsook de conclusies van de 12 thematische werkgroepen werden de voorbije maanden gebundeld. Samen met vertegenwoordigers van het middenveld, de stad, onderzoekers en experts identificeerden we **5 krachtlijnen voor een sterk lokaal sociaal beleid**.

In het **eerste deel** van dit rapport worden deze krachtlijnen en subkrachtlijnen helder benoemd. In het **tweede deel** wordt er concreter ingegaan op deze krachtlijnen en wordt de link gelegd met het bestuursakkoord en meerjarenplan alsook de maatregelen die binnen het 'sociaal relanceplan' van de stad Antwerpen werden genomen om de gevolgen van de COVID19-crisis op te vangen.

Uit de Staten-Generaal kwamen heel wat acties en werden prioriteiten naar voor geschoven. Een aantal acties kwamen de voorbije maanden in een stroomversnelling terecht en werden reeds geconcretiseerd in overleg met partnerorganisaties.

In het **derde deel** worden een aantal werven voor de toekomst vooropgesteld. Met deze werven zoekt de Stad samen met Antwerpse middenveldorganisaties naar antwoorden op enkele uitdagingen die voortvloeien uit de Staten-Generaal.

In dit rapport bedoelen we met het **begrip 'stad'** niet enkel het apparaat stad, maar vooral de samenwerking tussen de stedelijke overheid en partners om samen in dialoog te gaan en samen te werken.

Dit rapport is een **neerslag en synthese** van de vele gesprekken die n.a.v. de Staten-Generaal zijn gevoerd. Het bundelt de conclusies en geeft een aanzet om verder te bouwen aan een sterk sociaal beleid.

Onze **gemeenschappelijke doelstelling** is een menswaardig bestaan realiseren en grondrechten realiseren voor alle Antwerpenaren. De krachtlijnen vormen het kader waarbinnen we dit, stad en partners samen, willen realiseren. In een sfeer van vertrouwen, respect, samenwerking en overleg.

Krachtlijnen voor een sterk lokaal sociaal beleid uit de Staten-Generaal

De Staten-Generaal werd **participatief opgebouwd** van voorbereiding tot en met het natraject. Zo'n 120 mensen werkten mee aan de voorbereiding van deze dag. Ze bepaalden mee de inhoud, doelstellingen en werkwijze. We filmde 10 ambassadeurs. Zij vertelden via sterke getuigenissen over hun ervaringen en voorstellen voor het sociaal beleid van onze stad.

En ook na de Staten-Generaal betrokken we onderzoekers, experts, vertegenwoordigers van het middenveld en de stad om de voorstellen vanuit de Staten-Generaal te omkaderen en verfijnen. Hiermee komen we aan het einde van een eerste fase: de verwerking en terugkoppeling van de resultaten vanuit deze eerste Staten-Generaal. Uit deze Staten-Generaal werden 5 krachtlijnen voor sterk lokaal sociaal beleid geïdentificeerd die verder in deze nota toegelicht worden.

De **stad neemt de regierol** op voor lokaal sociaal beleid en kan bij de uitvoering rekenen op het engagement van een breed middenveld. De bereidheid en het enthousiasme om de handen in elkaar te slaan en deze krachtlijnen samen te realiseren zijn zeer groot.

Het vergt een **samenwerking over beleidsdomeinen** heen om hier op stedelijk niveau aan te werken. In lokaal sociaal beleid komen alle beleidsdomeinen en -bevoegdheden samen.

We waren de voorbije periode sinds de uitbraak van COVID19 getuige van de veerkracht van de stad en het middenveld en de samenwerking over beleidsdomeinen heen. Dat is nodig, want enkel doorgedreven samenwerking leidt tot een stad waar iedere inwoner tot zijn rechten komt, zich thuis voelt en gehoord wordt.

Ook samenwerking tussen verschillende **beleidsniveaus** is noodzakelijk. Het is belangrijk dat signalen van op lokaal niveau mee vertaling krijgen in beleidsbeslissingen op Vlaams, federaal en Europees niveau. Want daar liggen heel wat sleutels om te werken aan een menswaardig bestaan voor iedere burger.

De **5 krachtlijnen** die we formuleerden, zijn met elkaar verweven en kunnen niet los van elkaar gezien worden. Werken aan sterk lokaal sociaal beleid, betekent werken aan al deze krachtlijnen en vergt een bewuste keuze om **armoede, uitsluiting, discriminatie en racisme structureel** aan te pakken, samen met mensen in een kwetsbare positie en middenveldorganisaties als bondgenoot.

Krachtlijn 1:

Een rechtengeoriënteerde stad, voor een menswaardig bestaan

De stad waarborgt een menswaardig bestaan door het realiseren van grondrechten. Voorwaarden die verbonden zijn aan rechten zijn objectiveerbaar en gericht op sociale rechtvaardigheid.

Groepen in de samenleving die onzichtbaar lijken en/of onvoldoende bereikt worden, worden proactief empowered om gelijkwaardig grondrechten te realiseren en beleven. Wanneer we in deze tekst spreken over burgers of inwoners, dan doelen we op alle mensen die zich op het grondgebied bevinden.

1. Rechten realiseren gebeurt proactief en/of automatisch waar mogelijk
2. Elke inwoner heeft een menswaardig inkomen ter hoogte van EU –armoedegrens
3. Hulp- en dienstverlening is kwalitatief, toegankelijk, integraal en op maat van de cliënt
4. Rechten van mensen zonder wettig verblijf zijn gegarandeerd
5. Er wordt in vertrouwen gewerkt aan grondrechten

Krachtlijn 2:

Een inclusieve stad, waar iedereen (zichzelf) kan/mag zijn

De stad is een gezonde, veilige, toegankelijke en aangename omgeving waar iedereen (zichzelf) kan/mag zijn, waar mensen elkaar ontmoeten en waar mensen hun talenten kunnen ontplooiën.

1. De stad zet in op positieve beeldvorming en sensibilisering voor een solidaire en superdiverse stad
2. Er wordt actief opgetreden tegen racisme en discriminatie
3. Ontmoeting en verbinding worden gestimuleerd
4. Vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd, want zij zijn het gezicht van de stad

Krachtlijn 3:

Een lerende stad, samen naar antwoorden voor complexe thema's

Een lerende en innoverende stad biedt tijd en ruimte om gezamenlijk (de stedelijke overheid en het middenveld) te zoeken naar antwoorden voor complexe problemen. (Internationale) bevindingen en goede praktijken worden daarin meegenomen.

Het is belangrijk dat de meerwaarde van praktijken in kaart wordt gebracht, zodat organisaties kunnen versterken wat goed gaat, experimenteren waar nodig en/of op te schalen waar het kan.

1. Er is een duurzame en langetermijnvisie op sociaalwerkpraktijken
2. Evaluatie en verantwoording gebeuren op maat van organisaties en zijn gericht op het leerproces van de organisatie
3. Evaluatie is gericht op het bestendigen en creëren van een kwaliteitsvol aanbod in de stad
4. Bestaande en innovatieve mechanismen of praktijken die werken, worden overgedragen en/of opgeschaald

Krachtlijn 4: Een participatieve stad, samen opgebouwd

De stad wordt opgebouwd met, door en voor alle inwoners en betrokken actoren. De expertise, kennis en rol van het middenveld en mensen in een kwetsbare positie wordt erkend. Participatie is een doel en middel om te komen tot sterk lokaal sociaal beleid

1. Alle inwoners van de stad worden gehoord, rechtstreeks en/of via middenveldorganisaties
2. Middenveldorganisaties worden betrokken als volwaardige partner. Signalen krijgen vertaling in beleidskeuzes en-beslissingen
3. Er is een sterkere koppeling tussen sociaal en ruimtelijk beleid

Krachtlijn 5: Een wendbare stad, die de vinger aan de pols houdt

Continue veranderingen en evoluties zijn eigen aan een superdiverse en dynamische stedelijke context. Een wendbare stad kan zich snel aanpassen in een wijzigende complexe omgeving. Hiervoor is er kennis en voeling nodig met wie/wat er leeft in de stad.

Aanwezig zijn op het terrein, regelmatig in dialoog gaan, investeren in sterk eerstelijnswork en de stad participatief opbouwen, helpen om vinger aan de pols te houden. Die sterke basis is nodig om 'wendbaar' te zijn wanneer nodig.

Kortom, een wendbare stad houdt vinger aan de pols, is standvastig, bouwt expertise op, investeert in middenveld en sociaal werk en durft zichzelf bij te stellen in functie van actuele noden en uitdagingen.

1. Kennis over de realiteit van de stad wordt opgebouwd en gedeeld
2. Veranderingen in de stad worden snel opgevangen en vertaald in beleidskeuzes
3. De stad toont zijn veerkracht bij complexe en acute situaties, zoals in coronatijd

5 krachtlijnen en acties binnen het perspectief van het bestuursakkoord en sociaal relanceplan van de stad Antwerpen

In deel 2 worden de 5 krachtlijnen concreter toegelicht en wordt de link gelegd naar het bestuursakkoord en het sociaal relanceplan van de stad Antwerpen.

1. Een rechtengeoriënteerde stad, voor een menswaardig bestaan

Samen met de stad zetten middenveldorganisaties zich in om te komen tot een menswaardig bestaan voor elke burger, ongeacht het statuut. Mensenrechten en sociale grondrechten vormen daarbij ons kompas. Sociale grondrechten zijn noodzakelijk om armoede weg te werken of te voorkomen.

Wanneer we als samenleving inzetten op een menswaardig bestaan voor ieder individu, dan moeten we werken aan structurele oplossingen, zoals voldoende inkomen, betaalbare huisvesting, werkbare jobs, toegankelijke gezondheidszorg etc. Organisaties en diensten streven naar maximale toegankelijkheid.

1.1 Rechten realiseren gebeurt proactief en/of automatisch waar mogelijk

- De stad en middenveldorganisaties werken vanuit het principe van **proactiviteit**. Zij nemen het initiatief en de verantwoordelijkheid om het aanbod naar de burger te brengen, op een laagdrempelige en toegankelijke wijze en hun rechten te realiseren.
- **Automatische toekenning sociale rechten** waar mogelijk i.s.m. lokale en bovenlokale overheden en betrokken diensten en organisaties. Binnen de prioritaire doelstelling van het bestuursakkoord van de stad worden al concrete acties voorbereid en opgezet: het VT statuut wordt gekoppeld aan de A-kaart, aanvullende steun die automatisch kan worden toegekend, automatische toekenning van relancemaatregelen zoals het septembergeld, het lokaal consumptiekrediet sociale minima, leefloonbonus. Er gebeurt hiervoor afstemming met acties die Federaal en Vlaams lopen (oa kenniscentrum ikv rechtentoeakening).

- Alle potentiële rechten en betrokken actoren op stads- en districtsniveau worden in kaart gebracht. Dit betekent ook afgeleide/bijkomende rechten, rechten die individueel worden toegekend en rechten vanuit andere actoren (zoals mutualiteit, vakbond etc.). Dit resulteert in een toegankelijke checklist die up to date is en als instrument door sociale organisaties kan gebruikt worden in hulp- en dienstverlening. De stad bereidt een product- en dienstencatalogus voor in het kader van het nieuwe Sociaal Dossierplatform. De verschillende samenwerkingsverbanden binnen onze stad kunnen opgenomen worden in deze productcatalogus.
- Samen zetten we prioritair in op **outreaching werken** om het aanbod maximaal toegankelijk te maken voor iedereen. Dit overkoepelend principe kan verschillende vormen aannemen en zich richten op specifieke groepen en wijken. Bestaande werkingen verlaten de eigen organisatie om hun aanbod te brengen in de leefwereld van beoogde doelgroepen, zoals vindplaatsgericht jeugdwerk, straatzorg voor daklozen, team outreach, team Extra.

1.2 Elke inwoner heeft een menswaardig inkomen ter hoogte van EU – armoedegrens

- Het **leefloon** is een laatste vangnet dat moet toegekend worden aan iedere burger die er recht op heeft. Een leefloon wordt individueel toegekend en vergt dus een begeleiding op maat om de burger zelfredzamer te maken. Zelfredzaamheid betreft het evenwicht tussen wat de persoon (op termijn) zelf kan en waar begeleiding voor nodig is. Hulpverleningspartners stellen samen een integraal hulpverleningstraject op met het oog op het verbeteren van de levenssituatie en de zelfredzaamheid van de klant. Dit kan aan de hand van een instrument zoals de zelfredzaamheidsmatrix.
- **Vereenvoudiging** van administratieve procedures, digitale intake en automatische rechtentoekenning is een absolute prioriteit. Principe is dat we aan burgers geen informatie opvragen die kan opgezocht worden (bv in KSZ), waardoor mensen sneller hun rechten kunnen uitputten. Waar nodig nemen we hiertoe acties naar de hogere overheid.
- Extra ondersteuning van werkarme gezinnen met kinderen is een beleidsprioriteit uit het bestuursakkoord. Hiertoe werd reeds de hervorming van de huidige steunnormen en de toekenningsvoorwaarden voor aanvullende financiële hulp goedgekeurd. Deze **Antwerpse klimpremie** gaat in het najaar 2020 in voege. Deze steun wordt automatisch toegekend op basis van objectieve criteria zoals bv het inkomen.

1.3 Hulp- en dienstverlening is kwalitatief, toegankelijk, integraal en op maat van de cliënt

Kwaliteitsvolle en laagdrempelige hulp- en dienstverlening is gebaseerd op de **7B's van toegankelijkheid**: bruikbaarheid, betrouwbaarheid, begrijpbaarheid, bekendheid, bereikbaarheid, beschikbaarheid, betaalbaarheid.

- Samen bewaken we de 7 B's binnen de eigen hulp- en dienstverlening en toetsen deze aan de ervaringen van het diverse doelpubliek. Binnen de stad wordt dit toegepast volgens het klantenmodel, waarin ook het click-call-connect principe gehanteerd wordt. Initiatieven en acties worden geëvalueerd op basis van deze B's.
- We investeren in **toegankelijke plekken**, waar alle burgers terecht kunnen met vragen, waar zij gericht worden ondersteund en indien nodig doorverwezen. Er is nood aan verschillende soorten/types van plekken, omdat **laagdrempeligheid** voor ieder individu een andere invulling heeft.
- Hulp – en dienstverlening wordt gestimuleerd tot het ontwikkelen van een taalbeleid opdat taaldrempels maximaal kunnen worden weggewerkt en cliënten effectief hun verhaal kunnen doen. Atlas Taal en STV (sociaal tolken en vertalen) kunnen hier een rol in opnemen. We hebben ook aandacht voor digitale drempels.
- We zoeken samen **afstemming tussen bestaande netwerken** (zoals GBO, 1 gezin 1 plan, eerstelijnszones, Huizen van het kind) en werken een **plan uit op maat van de stad Antwerpen** waarbij we streven naar een hulp- en dienstverlening die voldoet aan de 7B's. Zie reeds positieve voorbeelden waar stad en partners intersectoraal in overleg gaan.
- De stad neemt de regie op en speelt in op de oproepen van de Vlaamse Overheid inzake toegankelijke eerstelijnszorg. Samen met diverse actoren op het terrein krijgen de nieuwe Eerstelijnszones vorm. Wij streven naar een integrale benadering van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood.

1.4 Rechten van mensen zonder wettig verblijf zijn gegarandeerd

- Mensen zonder wettig verblijf vallen in eerste instantie onder de **federale bevoegdheid**. Vandaar ook de subsidie vanuit de POD MI. De stad ambieert bed, bad, brood voor elke burger. Wat er is moet goed toegankelijk zijn. De stad onderneemt - binnen het wettelijk kader- acties voor mensen zonder wettig verblijf. Zij kunnen rekenen op volgende hulpverlening: dringende medische hulp en materiële opvang door Fedasil indien er minderjarige kinderen ten laste zijn. Aan minderjarigen die met hun ouders illegaal op het grondgebied verblijven wordt een beperkt recht op materiële dienstverlening toegekend. Deze hulp wordt verleend in natura en uitsluitend verstrekt in een federaal opvangcentrum. Het opvangproject waarborgt de huisvesting, het onderhoud en de opvoeding van de minderjarige.
- **Organisaties** die mensen zonder wettig verblijf bereiken worden ondersteund. Organisaties krijgen de ruimte om een 'veilige' plek te zijn waar mensen welkom zijn, hun verhaal kunnen doen, vragen kunnen stellen en tot hun rechten komen, vanuit het principe van menswaardigheid.

1.5 Er wordt in vertrouwen gewerkt aan grondrechten

- Het **belang van een vertrouwensrelatie** tussen burgers en sociaal werkers is een absolute prioriteit. Deze vertrouwensrelatie is een fundamenteel onderdeel van kwaliteitsvol sociaal werk.
- De stad en middenveldorganisaties werken samen aan een **kader** over hoe samenwerking tussen diensten kan opgezet worden op een juridisch en ethisch correcte wijze. Gebruikers worden maximaal betrokken bij de uitwerking hiervan. Er loopt een project rond mogelijkheden voor uitwisseling van klantgegevens conform GDPR. De stad heeft de ambitie om met het sociaal dossierplatform te **streven naar 1 klant 1 dossier**.

2. Een inclusieve stad, waar iedereen (zichzelf) kan/mag zijn

Een inclusieve stad zorgt ervoor dat elke inwoner meetelt, gehoord wordt, tot zijn rechten komt, volwaardig en gelijk behandeld wordt, ongeacht leeftijd, afkomst, religie, statuut, socio-economische situatie, seksuele geaardheid etc. Een inclusieve stad vertrekt vanuit de superdiverse realiteit en legt de nadruk op solidariteit. Ook armoede en sociale uitsluiting worden weggewerkt. We doen dit samen als stad en middenveld bestaande uit organisaties en etnisch-culturele verenigingen en federaties.

2.1 De stad zet in op positieve beeldvorming en sensibilisering voor een solidaire en superdiverse stad

- Een **divers personeelsbeleid** motiveert, stimuleert en faciliteert stad en organisaties om te werken aan de diversiteit in de eigen werkingen. Atlas heeft hiervoor een breed opleidingsaanbod.
- **Meertalige communicatie** is een belangrijke hefboom opdat mensen die de Nederlandse taal (nog) niet machtig zijn, ook tot hun rechten komen, hun sociale contacten kunnen uitbreiden en zichzelf en hun talenten kunnen ontplooiën.
- Atlas werkt ook een plan en acties uit rond **positieve en correcte beeldvorming**.
- Regelmatige uitwisseling tussen de stad en federaties en etnisch- culturele verenigingen is noodzakelijk. Informatie en signalen worden uitgewisseld en er wordt samen gezocht naar structurele oplossingen en voorstellen.
- Samen met verschillende partners start de stad een **interlevensbeschouwelijke dialoog** op waar we vertegenwoordigers van verschillende religies en levensbeschouwelijke verenigingen samenbrengen.

2.2 Er wordt actief opgetreden tegen racisme en discriminatie

- We binden samen de strijd aan tegen racisme en discriminatie op grond van gender, leeftijd, levensbeschouwing of religie, seksuele voorkeur, etnisch-culturele achtergrond, ten aanzien van mensen met een beperking...
- De stad voert een **non-discriminatiebeleid** zoals vooropgesteld in het bestuursakkoord i.f.v. sensibilisering (oa correcte beeldvorming Atlas) en treedt actief op tegen discriminatie en racisme.
- Er worden praktijktesten uitgevoerd op de woon- en arbeidsmarkt en dit over meerdere jaren zodat monitoring en opvolging van acties mogelijk wordt.

2.3 Ontmoeting en verbinding worden gestimuleerd

- Het 'spontane' ontmoeten in de stad is belangrijk om verbinding te stimuleren. Samen met alle actoren en partners creëert de stad ontmoetingskansen en –plekken. De dienst Stadslink en de stedelijke website zaalzoeker.be spelen hierin een rol.
- **Laagdrempelige ontmoetingsplaatsen** worden ondersteund, zodat zij hun rol kunnen opnemen en daarnaast – vanuit informaliteit – vragen van mensen kunnen capteren en hen informeren en/of schakelen naar de nodige hulp- en dienstverlening.
- Samen met stedelijke diensten en partners worden ontmoetingsruimten voor plaatselijke initiatieven voorzien: buurtsecretariaten, stedelijke ontmoetingsruimte, ter beschikking stellen ruimte door o.a. project Union 2060, de Peperfabriek. De Huizen van het Kind delen ook ruimte met samenwerkingsverbanden.
- Buurtwerk, verenigingen, vrijwilligerswerken zorgen er samen met stedelijke diensten voor dat **bewonersinitiatieven** en nieuwe kleinschalige initiatieven worden ondersteund.
- Een **inclusief integratiebeleid** voorkomt dat bepaalde groepen geïsoleerd raken en ondersteunt hen om te participeren aan de samenleving. Het doel van een integratie- en inburgeringsbeleid is dat eenieder kan deelnemen aan onze samenleving en dat de sociale samenhang in de stad en zijn wijken wordt versterkt.

2.4 Vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd, want zij zijn het gezicht van de stad

- De **meerwaarde van vrijwilligers** wordt erkend met een duidelijke visie op vrijwilligerswerk: vrijwilligerswerk is vrijwillig, vrijwilligerswerk en professionals zijn complementair en vrijwilligers worden professioneel ondersteund (op maat). We investeren in gelijke deelname aan vrijwilligerswerk, ongeacht opleidingsniveau, socio-economische status en etniciteit. Vrijwilligers, verenigingen en organisaties ondersteunen is een doelstelling. Grote en kleine organisaties worden ondersteund in hun vrijwilligersbeleid vanuit de dienst vrijwilligerswerk, Stadslink en de buurtsecretariaten.
- Een **platform/trefpunt** vrijwilligerswerk maakt ontmoeting en uitwisseling tussen vrijwilligers onderling en tussen vrijwilligers/professionals mogelijk. Organisaties en vrijwilligers worden ondersteund, geïnformeerd, en gewaardeerd. Een centrale databank van de stad zorgt ervoor dat organisaties hun vrijwilligersvacatures kunnen plaatsen en vrijwilligers vacatures kunnen raadplegen. Ook tijdelijke platformen zoals Antwerpen Helpt in het kader van de coronacrisis zijn zinvolle instrumenten in de ondersteuning van het vrijwilligerswerk.

3. Een lerende stad, samen naar antwoorden voor complexe thema's

Sociaal werk is niet zomaar te vatten. De context waarin gewerkt wordt, is heel divers en maatschappelijke uitdagingen en problematieken zijn vaak complex. Armoede is vaak een vicieuze cirkel, waarbij levensdomeinen met elkaar verbonden zijn.

Omwille van die complexiteit, werken we samen aan een lerende en innoverende stad die versterkt wat goed gaat en zoekt naar (nieuwe) antwoorden op complexe uitdagingen. Het is belangrijk om de meerwaarde van sociaal werk en sociaal beleid zichtbaar te maken en antwoorden te zoeken op de vraagstelling: wat werkt voor wie, waarom en onder welke omstandigheden?

3.1 Er is een duurzame en langetermijnvisie op sociaalwerkpraktijken

Samen ontwikkelen we een **duurzame en langetermijnvisie** over het inzetten van sociaal werkpraktijken in onze stad. Mensen in kwetsbare positie worden hierin ook betrokken. De verwachtingen zijn haalbaar, duidelijk en onderbouwd en bieden zowel voor de stad als organisaties handvaten om te evalueren en te leren.

3.2 Evaluatie en verantwoording gebeuren op maat van organisaties en zijn gericht op het leerproces van de organisatie

- Stad en partners zoeken samen naar een **gedeelde visie rond evaluatie en verantwoording** en denken samen na over een intelligente manier van verantwoording en evaluatie.
- Sociaal werkpraktijken verantwoorden wat ze doen vanuit de vraag wat werkt voor wie en waarom.
- De evaluatie en verantwoording gebeuren **op maat**: instrumenten zijn vlot hanteerbaar en op maat van de specifieke praktijk, indicatoren sluiten aan bij de realiteit van het project, de personeelsinzet is haalbaar, tijdstip van evaluatie klopt met fase waarin project zit. De afspraken en indicatoren worden in gezamenlijk overleg vastgelegd in een **afsprakennota**.

3.3 Evaluatie is gericht op het bestendigen en creëren van een kwaliteitsvol aanbod in de stad

- Goede praktijken die mee **antwoord bieden op complexe problemen** worden ondersteund en versterkt.
- De stad en partnerorganisaties denken samen na over (nieuwe) antwoorden op complexe thema's en problemen, vanuit de praktijk en ervaringen op het terrein. Organisaties krijgen **voldoende tijd en (experimenteer)ruimte** om innovatieve praktijken op te zetten. Voorbeelden: project 'Union 2060' dat moet leiden tot een model rond gemeenschappelijk en inclusief ruimtegebruik en –beheer; samenwerking met CommonsLab dat wil experimenteren met en ruimte geven aan allerlei burgerinitiatieven.
- In samenspraak en na grondige inhoudelijke evaluatie kunnen **projecten geheroriënteerd worden**.
- Binnen het samenwerkingsverband tussen de stad, UA, AP Hogeschool, en KDG, worden onderzoeken opgezet naar **sociale impactmeting**.

3.4 Bestaande en innovatieve mechanismen of praktijken die werken, worden overgedragen en/of opgeschaald

- **Initiatieven** waar organisaties uitwisselen en leren van elkaar (bv netwerkdagen) zijn belangrijk om opgebouwde kennis en ervaring met goede praktijken te delen en te bestendigen.
- Vanuit samenwerkingsverbanden wordt nagedacht over het overdraagbaar maken en **opschalen** van goed werkende mechanismen of praktijken. Een voorbeeld van een evidence-based methode die reeds werd opgeschaald is de ketenaanpak, waarbij alle betrokken actoren samen concrete oplossingen voor de Antwerpenaar met hulpvragen bespreken.

4. Een participatieve stad, samen opgebouwd

De stad wordt opgebouwd met, door en voor alle inwoners en betrokken actoren. De expertise, kennis en rol van het middenveld en mensen in een kwetsbare positie wordt erkend. Participatie is een doel en een middel om te komen tot sterk lokaal sociaal beleid. Het is een democratisch recht van elke inwoner. Het is ook een middel om te komen tot betere, meer gedragen beslissingen.

4.1 Alle inwoners van de stad worden gehoord, rechtstreeks en/of via middenveldorganisaties

- Participatie is zowel een middel als doel om te komen tot een sterk lokaal sociaal beleid. **Inwoners worden betrokken** bij de opmaak van het lokaal sociaal beleid. De acties 'inspraak en participatie' binnen de sociale huisvesting zijn hier een goed voorbeeld.
- Organisaties zoals de verenigingen waar armen het woord nemen, zijn belangrijke partners om de dialoog met mensen in armoede te realiseren.
- **Bewonersinitiatieven** worden ondersteund, bv. afsprakennota STA-AN 'bevordering van participatie en empowerment', en de verbetering van toegang tot diensten voor en met mensen in armoede.
- Mensen in een kwetsbare positie worden ten volle betrokken bij het eigen (hulpverlenings)traject. Ze behouden regie en krijgen maximaal inspraak.

4.2 Middenveldorganisaties worden betrokken als volwaardige partner. Signalen krijgen vertaling in beleidskeuzes en -beslissingen

- De **expertise en bevraged kritische rol van het middenveld** is een meerwaarde om te komen tot een sterk en gedragen lokaal sociaal beleid. Signalen vanuit het middenveld worden meegenomen in beleidsprocessen en – beslissingen en teruggekoppeld. Vertrouwen tussen middenveld (bestaande uit sleutelfiguren, verenigingen en sociale organisaties) en overheid is belangrijk.
- Goed sociaal beleid vergt regelmatig overleg. Er is **structureel overleg tussen de stad en APSMO**. APSMO breidt verder uit, zodat nog meer organisaties bereikt worden en het een breed en gedragen aanspreekpunt is voor lokaal beleid.
- De stad zet in op het **ontsluiten van alle kennis en expertise** over bestaande en nieuwe netwerken en stimuleert uitwisseling en kennisdeling. Voorbeelden zijn de vorming gedeeld beroepsgeheim voor alle partners van het netwerk 1Gezin 1Plan, basisopleiding Signs of Safety (een benaderingswijze voor de hulpverlening wanneer het gaat om onveiligheid van kinderen). Het betreft ook het uitwisselen van informatie zoals een overzicht van organisaties, bestaande (intersectorale) netwerken, onderzoeks- en cijfermateriaal van de studiedienst etc.
- We hanteren de Vlaamse sociale kaart die toegankelijk en up to date is voor professionals, vrijwilligers en burgers. Een koppeling met de **app 'Welkom in Antwerpen'** zou een meerwaarde zijn voor nieuwkomers in de stad. Er wordt onderzocht hoe we een Antwerpse sociale kaart best ontsluiten, mogelijks via een uitbreiding van deze app.

4.3 Er is een sterkere koppeling tussen sociaal en ruimtelijk beleid

- Het **belang van ruimte om elkaar te ontmoeten** in de stad. Het gaat over zich thuis voelen in de ruimte, plekken te hebben waar het fijn is om te zijn, samen met anderen.
- Onderzoek naar hoe we **de stad samen kunnen opbouwen**, hoe we ruimte met iedereen kunnen construeren is belangrijk. Niet enkel vanuit een technisch perspectief, maar zeker ook vanuit een sociaal perspectief. **Participatieve stadsontwikkeling** vergroot het draagvlak van alle betrokkenen.
- De overheid zorgt ervoor dat alle groepen aanwezig kunnen en mogen zijn in de **publieke ruimte**. Bepaalde groepen zijn meer aangewezen op de publieke ruimte dan anderen, om diverse redenen.
- We nemen initiatieven om meer **'ruimte te creëren'**: ter beschikking stellen van zalen, (tijdelijk) gebruik van leegstaande panden, openstellen groenruimte, gedeeld ruimtegebruik etc. De stad ondersteunt organisaties die ruimte openstellen en heeft aandacht voor ongelijke toegang en potentiële conflicten tussen inwoners van de stad.

5. Een wendbare stad, die de vinger aan de pols houdt

Een wendbare stad houdt vinger aan de pols, is standvastig, bouwt expertise op, investeert in middenveld en sociaal werk en durft en kan zichzelf bij te stellen in functie van actuele noden en uitdagingen.

5.1 Kennis over de realiteit van de stad wordt opgebouwd en gedeeld

- De stad werkt nauw samen met organisaties en onderzoekers om kennis over aankomstwijken en wijken met hoge armoedecijfers samen te brengen, zodat beleidsbeslissingen en – initiatieven mensen in kwetsbare buurten ten goede komen.
- De stad beschikt over heel wat cijfermateriaal, o.m. uit de Antwerpse monitor. Tendensen kunnen opgevolgd worden, kennis wordt gedeeld en gevaloriseerd (o.a. op de Staten-Generaal).
- De stad ondersteunt organisaties die werken aan de bestrijding van armoede, uitsluiting, discriminatie en racisme. Organisaties krijgen **(structurele) middelen en tijd** om mensen in kwetsbare positie te versterken en te blijven werken aan blijvende, duurzame oplossingen.

5.2 Veranderingen in de stad worden snel opgevangen en vertaald in beleidskeuzes

- De stad is **snel en vlot aanspreekbaar** – over beleidsdomeinen heen – om over signalen, tendensen en evoluties in dialoog te gaan.
- Over beleidsdomeinen heen is tijdens de coronacrisis zeer snel geschakeld. Door de opgebouwde terreinkennis en de band met de mensen konden de organisaties wendbaar zijn. Hiervoor worden zowel middelen vanuit het lokale, Vlaamse als federaal niveau ingezet.

5.3 De stad toont zijn veerkracht bij complexe en acute situaties, zoals in coronatijd

- De stad en het middenveld toonden tijdens de coronacrisis hun **veerkracht**. Er werd – over beleidsdomeinen en over organisaties heen- samen gewerkt aan **oplossingen**. Er is tijdens de coronatijd zowel bij partnerorganisaties als binnen de stad heel wat gerealiseerd op korte termijn. Er was een grote inzet en flexibiliteit van medewerkers, een groot vertrouwen in de expertise van het middenveld en een proactieve aanpak ten aanzien van mensen in een kwetsbare positie.
- De stad geeft organisaties de marge om het eigen aanbod aan te passen in crisissituaties, alsook achteraf te evalueren wat wel/niet werkte, waarom en hoe dit kan bijgestuurd worden.
- We nemen de **lessen uit de Corona periode** mee in het lokaal sociaal beleid van de toekomst en de verdere acties.

Wat na de Staten-Generaal? Werven voor de toekomst

De Staten-Generaal van 6 februari 2020 was een startpunt, het begin van een dialoog tussen stedelijke diensten en middenveldorganisaties om samen antwoorden te zoeken op de maatschappelijke uitdagingen in onze stad, om samen werk te maken van een sterk sociaal beleid.

Een aantal ideeën en acties die voortvloeien uit de Staten-Generaal zullen in overleg verder uitgewerkt worden. Dit kan via bestaande overlegorganen, formele en informele overlegmomenten tussen stedelijke diensten, organisaties uit het middenveld alsook verenigingen en vertegenwoordigers van specifieke doelgroepen, maar ook via nieuw op te starten werven.

Een **SG-werf** is een traject over een bepaald thema, gekoppeld aan één van de krachtlijnen, waar stad en middenveldorganisaties een gezamenlijk engagement nemen om tot concrete resultaten te komen. Concrete doelen worden gedefinieerd om te komen tot een sterker sociaal beleid waaruit nieuwe projecten en acties kunnen groeien.

Diversiteit en participatie zijn belangrijke uitgangspunten binnen deze werven.

De stad neemt de regierol op om de werven verder te definiëren en uit te werken. APSMO brengt deelnemers en experts aan, zowel vanuit organisaties, als mensen in armoede, verenigingen etc.

SG-werven:

Werken in vertrouwen

In vertrouwen werken aan grondrechten was een van de thema's op de Staten-Generaal. Het belang van een vertrouwensrelatie tussen burgers en sociaal werkers is een prioriteit en een voorwaarde voor kwaliteitsvol sociaal werk. Het streefdoel is één cliëntdossier over de verschillende partners heen.

➔ Concreet resultaat: een kader over hoe samenwerking tussen diensten (stad en middenveld) kan opgezet worden op een juridisch en ethisch correcte wijze. Gebruikers worden maximaal betrokken bij de uitwerking hiervan.

Netwerken

We zoeken samen afstemming tussen bestaande netwerken (GBO, 1G1P, ELZ, Huizen van het Kind) en werken een plan uit op maat van de stad Antwerpen waarbij we streven naar een hulp- en dienstverlening die voldoet aan de 7B's. We streven naar een integrale benadering van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood.

→ Concreet resultaat: afgestemd en vereenvoudigd plan waarin bestaande netwerken maximaal worden geïntegreerd en afgestemd op maat van de stad.

Lessons learned uit coronacrisis

Wat zijn goede praktijken? Wat kunnen we bijsturen? Wie zijn we kwijtgeraakt? Wie zijn nieuwe doelgroepen? Hoe gaan we om met schuldenproblematiek in het sociaal beleid? Welke lessen kunnen we meenemen naar het lokaal sociaal beleid van de toekomst?

→ Concreet resultaat: Rapport met aanbevelingen hoe in crisissituatie een toegankelijke minimale sociale dienstverlening (privaat en publiek) gegarandeerd kan blijven. Een COVID19-doelgroepanalyse brengt in kaart welke doelgroepen niet (meer) bereikt werden en welke nieuwe doelgroepen bij sociale voorzieningen hebben aangeklopt.

Outreachend werken

Samen zetten we prioritair in op outreachend werken om het aanbod maximaal toegankelijk te maken voor iedereen. Dit overkoepelend principe kan verschillende vormen aannemen en zich richten op specifieke groepen en wijken. 'Verborgene doelgroepen' moeten zichtbaar worden om hen maximaal te laten participeren aan onze samenleving, o.a. vrouwen met een migratieachtergrond,

→ Concreet resultaat: Gedeelde visie op outreachend werken in de stad Antwerpen. Stappenplan om te komen tot meer en afgestemd outreachend werken in sociale dienstverlening (privaat en publiek).

Slot

In het bestuursakkoord is de ambitie opgenomen om samen met het middenveld een periodieke Staten-Generaal van het Lokaal Sociaal Beleid te organiseren waarin we de balans opmaken van de uitvoering van de beleidsdoelstellingen en samenwerkingsakkoorden. Daarbij bevestigen we de ambitie om nog meer geïntegreerd te gaan samenwerken.

De Staten-Generaal wordt participatief opgebouwd en vertrekkend vanuit de belangrijkste uitdagingen. Gezamenlijk engageren we ons tot vervolgtrajecten (SG-werven) en beslissen we rond welke thema's verdere trajecten worden opgestart.

Via overleg komen we tot dialoog rond het opnemen van beleidsaanbevelingen in nieuwe beleidskeuzes.